

GEFAD / GUJGEF43(3): 2273-2307(2023)

**Anadolu Uygarlıklarına Ait Figüratif Betimlemelerin
Resim Ana Sanat Atölye Öğrencilerinin
Çalışmalarına Yansımaları* ** *****

**The Reflection of Figurative Depictions of Anatolian
Civilizations on the Works of Painting Main Art
Workshop Students**

Tuba Şevgin¹, Meliha Yılmaz²

¹Bitlis Eren Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, tsevgin@beu.edu.tr

²Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş
Eğitimi Anabilim Dalı, ameliha@gazi.edu.tr

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article

Makalenin Geliş Tarihi: 25.08.2023

Yayına Kabul Tarihi: 21.09.2023

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Anadolu uygarlıklarına ait figüratif betimlemelerden resim ana sanat atölye öğrencilerinin ne şekilde yararlandıklarını ve çalışmalarına nasıl yansıtıklarını ortaya koymaktır. Bahsedilen amaç doğrultusunda üç alt amaca cevap aranmıştır. Birinci alt amaç; öntest-sontest sonuçları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını, ikinci alt amaç Urartu medeniyetine ait figüratif betimlemelerin öğrenci resimlerine nasıl yansıdığını, üçüncü alt amaç ise öğrencilerin uygulamaya yönelik görüşlerinin neler olduğunu ortaya koymaktır. Örneklem olarak Urartu medeniyeti ele alınmıştır. Araştırma 2020/2021 eğitim öğretim yılında; Gazi Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi olmak üzere toplam 49 öğrenciyle, Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı 3. ve 4. sınıf Ana sanat atölye dersiyle, uzaktan eğitimde 4 ders saatiyle, Urartu medeniyetine ait figüratif tasvirlerle ve akrilik/yağlı boya tekniği ile sınırlandırılmıştır. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Nicel olarak öntest-sontest kontrollü deneysel desen kullanılmış olup, öğrenci resimleri betimsel yöntemle incelenmiştir. Veriler, öntest-

***Alıntılama:** Şevgin T., ve Yılmaz, M. (2023). Anadolu uygarlıklarına ait figüratif betimlemelerin resim ana sanat atölye öğrencilerinin çalışmalarına yansımaları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(3), 2273-2307.

** Bu çalışma "Arkeolojik Buluntulardaki Figüratif Tasvirlerin Lisans Öğrencilerinin Resimlerine Yansımaları (Urartu Medeniyeti Örneği)" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

*** Bu çalışmanın özeti 27-30 Ekim 2021 tarihleri arasında gerçekleşen Uluslararası Pegem Eğitim Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

sontest soruları, literatür tarama, yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla toplanmıştır. Öğrencilerin yaptıkları resimler betimsel analizle değerlendirilmiştir. Betimsel analiz neticesine göre kullanılan imgelerin, tema analizleri yapılmıştır. Tema analizleri sonucu yüzde frekans tablosu oluşturulmuştur. Birinci alt amaca yönelik; öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı bir fark bulunmuş, bilgi düzeylerinde önemli bir artış gözlemlenmiştir. İkinci alt amaca yönelik elde edilen sonuçlara göre “Tanrı Haldi, dağ keçisi, aslan, boğa, kartal ve Urartu savaşçısı” figürlerine, diğer figürlere kıyasla daha çok yer verildiği dikkati çekmektedir. Üçüncü alt amaca yönelik elde edilen sonuçlara göre ise; yapılan uygulamadan oldukça keyif aldıkları, zaman zaman zorluk yaşadıkları, bu zorlukların malzeme yetersizliğinden ve ilk kez böyle bir uygulama ile karşılaşmış olmalarından kaynaklı olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sanat Eğitimi Uygulamaları, Urartu Medeniyeti, Figüratif Betimleme, Anadolu Uygarlıkları

ABSTRACT

The aim of this research is to reveal how the students of the painting main art workshop benefit from the figurative depictions of Anatolian civilizations and how they reflect them to their works. In line with the aforementioned purpose, answers to three sub-objectives were sought. The first sub-objective is to determine whether there is a significant difference between the pre-test and post-test results, the second sub-objective is to reveal how the figurative depictions of the Urartian civilization are reflected in the students' paintings, and the third sub-objective is to reveal what the students' opinions about the application are. Urartu civilization was taken as a sample. The research was limited to a total of 49 students from Gazi University, Van Yüzüncü Yıl University and Ağrı İbrahim Çeçen University in the 2020/2021 academic year, 3rd and 4th grade Main Art Workshop course in the Department of Art Education, 4 hours of distance education, figurative depictions of Urartu civilization and acrylic / oil painting technique. Mixed method was used in the study. Quantitatively, a pretest-posttest controlled experimental design was used and student drawings were analyzed by descriptive method. Data were collected through pretest-posttest questions, literature review, structured and semi-structured interview questions. Students' drawings were evaluated by descriptive analysis. According to the results of descriptive analysis, the visuals used were analyzed according to themes. A percentage frequency table was created as a result of the theme analysis. For the first sub-objective, a significant difference was found between the pre-test and post-test scores in favor of the post-test and a significant increase in the level of knowledge was observed. According to the results obtained for the second sub-objective, it is noteworthy that the figures of "God Haldi, mountain goat, lion, bull, eagle and Urartian warrior" were given more space compared to other figures. According to the results obtained for the third sub-objective; it was understood that they enjoyed the application, they had difficulties from time to time, and these difficulties were due to the lack of material and the fact that they encountered such an application for the first time

Keywords: Art Education Practices, Urartu Civilization, Figurative Description, Anatolian Civilizations

GİRİŞ

Anadolu toprakları üzerinde yer alan zengin kültür varlıkları, tarihin en önemli yol göstericilerinden biridir. Yapılan kazılarda ortaya çıkan arkeolojik buluntular, ait olduğu dönemin sosyal, kültürel, dini, ekonomik kısacası yaşam biçimlerine ait tüm bilgileri aktarmaktadır.

Anadolu'nun tarih fişkiran toprakları, çok sayıda uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Bu zengin kültür mirası, sadece ülkemiz sanatçılarına değil, Rönesans'tan şimdiye değin evrensel kültüre mal olmuş farklı milletten sanatçılara da esin kaynağı olmuş ve olmaya devam etmektedir. Anadolu toprakları üzerinde yaşamış medeniyetlere ait değerler, bu medeniyetleri oluşturan toplumların, yaşayışlarına, inançlarına, ritüellerine, geleneklerine, eğlencelerine, mutluluklarına, korkularına, bilimine, felsefesine, günlük yaşamlarına, sosyal hayatlarına kısacası duyuş ve düşünüşlerine ait her türden imgeler, nesnelere, kültürel değerler birçok çağdaş sanatçının etkilendiği ve beslendiği kaynaklardır (Yılmaz, 2021). Sanatçılar, Anadolu'nun zengin kültür mirasından beslenerek çağdaş anlayışta eserler üretmişlerdir. Bu sanatçılar arasında, Bedri Rahmi Eyübođlu, Turgut Zaim, Cemal Tollu, Nuri İyem, Nuri Abaç, İhsan Çakıcı, Süleyman Saim Tekcan, Hüsamettin Koçan, Mustafa Pilevneli, Meliha Yılmaz, Can Göknil gibi isimler sayılabilir. Kültür varlıkları, bilgi birikiminin arttığı, geçmiş ve geleceğin özenle yorumlandığı ve kültürel kimliklerin sergilendiği müzelerde korunmaktadır. Aynı zamanda birer eğitim mekânı da olan müzeler, nitelikli bir sanat eğitimi için oldukça özgür ve sanata dair birçok öğeyi bünyesinde barındıran kurumlardır. Fakat bünyesinde barındırdığı tarihsel ve kültürel değerlerden, arkeolojik buluntulardan yeterince yararlanılmadığı düşünülmektedir. Bu bağlamda, araştırmanın probleminde, yüksek öğretim sürecinde Resim Ana Sanat Atölye derslerinde, Anadolu uygarlıklarından yararlanma yönünde bir yaklaşımın yeterince kullanılmadığı düşüncesinden hareket edilmiştir. Geleceğin sanatçısı ve sanat eğitimcisi olacak gençlerin lisans eğitimleri esnasında ürettikleri çalışmalarda, üzerinde yaşadığımız toprakların zengin kültür mirasından yararlanmaları gerektiği düşünülmektedir. Öğrencileri, sanatsal üretim süreçlerinde kültür varlıklarından yararlanmaya yönlendirmenin, üslup gelişiminde tarihsel ve kültürel kaynaklardan

faydalanmaya teşvik etmenin, Anadolu coğrafyasındaki tarihsel ve kültürel zenginliğin farkına varmalarını, kültürel mirasa sahip çıkma bilinci kazanabilmelerini ve sanatsal gelişim sürecinde geçmişi bilerek geleceğe uzanabilmelerini sağlamak açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışmada örneklem olarak, araştırmacılardan birinin yaşadığı coğrafyada büyük bir uygarlık kurmuş olan Urartu Medeniyeti tercih edilmiş, Urartulara ait arkeolojik buluntulardan yararlanılmıştır.

Urartu medeniyeti M.Ö. 9. - 6. yy. arasında Van Gölü etrafında varlık göstermiştir. Doğu'da kuzeybatı İran içlerine kadar, batıda Fırat Nehri'ne, Kuzeyde Transkafkasya'ya ve Güney'de Güneydoğu Toroslara değin yayılmış bulunmaktaydı. Bir kara devleti olarak bilinen Urartu medeniyeti şimdiki Türkiye'nin yüzölçümünün yarısını alacak kadar geniş bir alana yayılmaktaydı (Belli, 2010). Urartu medeniyetinin kurulduğu dönemde hızlandırdığı imar faaliyetleri neticesinde günümüze değin gelen kıymetli eserler yer almaktadır. Bunlar içerisinde kaya mezarları, su yolları, görkemli kaleler vb. yapılar bulunmaktadır. Kurulduğu coğrafyadaki yer altı zenginlikleri sayesinde gümüş, demir, bakır vb. madenlerin var olması, gelişen metal işçiliği nedeniyle değerli eserler üretmelerini sağlamıştır. Savaş malzemeleri, süs eşyaları, takılar gibi yekta sanat eseri üretme fırsatına sahip olmuşlardır (İğit ve Göğtaş, 2018). Yapılan kazılarda ve mezar gömütlerinde çok sayıda madeni eser bulunmuştur. Bu madeni eserler o döneme ait kültürel, sosyal, ekonomik vb. birçok hususta bilgi vermektedir. Madeni eserler arasında çoğunlukla bronzdan yapılmış eserlerin (miğferler, sadaklar, adak levhaları, takılar, kalkanlar, kemerler, kazanlar ve at koşum takımları) Urartu saray sanatının yapıtları olduğu bilinmektedir. Bu alandaki maden yataklarının zenginliği maden işleme sanatında Urartuların ustalaşmasını ve uygulanan tekniklerden dolayı sonraki medeniyetlere örnek olmasına zemin hazırlamıştır (İğit ve Göğtaş, 2018).

Şekil 1. “Bilezik Örneği”, Belli, O. (2010). Urartu takıları. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.

Şekil 2. “Pektoral Örneği”, Belli, O. (2010). Urartu takıları. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.

Şekil 3. “Madalyon Örneği”, Belli, O. (2010). Urartu takıları. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.

Şekil 4. “Amulet Örneği”, Belli, O. (2010). Urartu takıları. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.

Şekil 5. “Metal Süs İğne Örneği”, Belli, O. (2010). Urartu takıları. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.

Şekil 6. “Metal Giysi Apliği Örneği”, Belli, O. (2010). Urartu takıları. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.

Şekil 7. “Savaş arabası kabartması”, Çilingiroğlu, A. (1997). Urartu krallığı tarihi ve sanatı. İzmir: Yaşar eğitim ve kültür vakfı.

Şekil 8. “Adilcevaz Kabartması”, Çilingiroğlu, A. (1997). Urartu krallığı tarihi ve sanatı. İzmir: Yaşar eğitim ve kültür vakfı.

Şekil 9. “Kemer Örneği”, Belli, O. (2010). Urartu takıları. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.

Bu araştırmanın amacı; Anadolu uygarlıklarına ait figüratif betimlemelerin resim ana sanat atölye öğrencilerinin çalışmalarına nasıl yansıdığını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

- Öntest-sontest sonuçları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı, varsa ne gibi farklar ortaya çıktığı,
- Urartu medeniyetine ait figüratif tasvirlerin resim ana sanat atölye öğrencilerinin resimlerine nasıl yansıdığını
- Öğrencilerin resim çalışmalarına yönelik görüşlerinin neler olduğunu ortaya koymaktır.

Bu araştırma, 2020 / 2021 eğitim öğretim yılıyla, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi olmak üzere toplam 49 öğrenciyle, Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı 3. ve 4. sınıf Ana sanat atölye dersiyle, Urartu medeniyetine ait figüratif tasvirlerle, akrilik/yağlı boya tekniğiyle ve uzaktan eğitim de 4 ders saatiyle sınırlandırılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Araştırmada, karma yöntem kullanılmıştır. Nicel olarak öntest-sontest kontrollü deneysel desen kullanılmış olup, öğrenci çalışmalarındaki Urartu etkileri araştırmacı tarafından betimsel yöntemle incelenmiştir. İlk aşamada çalışma grubuna, öntest soruları

uygulanmıştır. Ardından dersin amacı ve uygulama basamakları anlatılmıştır. Demonstrasyon (gösteri) yöntemiyle Urartu medeniyetini konu alan ve görsellerle zenginleştirilen ders anlatımı zoom üzerinden öğrencilere sunulmuştur. Eğitimden hemen sonra sontest soruları uygulanmıştır. Figüratif tasvirlerin yer aldığı arkeolojik buluntu görselleri örnek teşkil etmesi için sunuma eklenerek konunun pekişmesi sağlanmıştır. Uzaktan eğitim ile yapılan sunum, üç farklı üniversitedeki lisans öğrencilerine aynı anda ulaşma imkânı sağlamıştır. Ders bitiminde e-posta adreslerine Van müzesine ait sanal müze linki gönderilerek ziyaret etmeleri istenmiştir. Amaç verilen eğitimin hemen sonrasında sanal ortamda yaptıkları ziyaret ile konunun pekişmesini sağlamaktır. Öğrencilerden Urartulara ait figüratif tasvirlerden yararlanarak ve çağdaş üslupta yorumlayarak akrilik ya da yağlıboya tekniğiyle bir resim yapmaları istenmiştir. Çalışma için ana sanat atölye derslerinde üç hafta süre tanınmıştır. Verilen süre sonunda öğrenciler amaçları doğrultusunda çalışmalarını tamamlamışlardır. Sonlanan uygulamanın hemen ardından öğrencilerin görüşlerini ve memnuniyetlerini değerlendirmek üzere görüşme anketi uygulanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan üçüncü ve dördüncü sınıf Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı Resim Ana Sanat Atölye öğrencilerinden oluşmaktadır. Gazi Üniversitesi'nde 4. Sınıftan 13 öğrenci, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde 3.sınıftan 10 öğrenci ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi 4.sınıftan 26 öğrenci katılım göstermiş olup, toplamda 49 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada veri toplama tekniği olarak yarı yapılandırılmış öntest-sontest soruları, yarı yapılandırılmış görüşme anketi ile literatür tarama yöntemi kullanılmış olup, öğrenci resimleri betimsel yöntemle incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Öntest-sontest uygulaması sonucu elde edilen puanların analizinde verilerin normal dağılım sergilediği durumlarda bağımlı örneklem t testi kullanılırken, normal dağılım göstermediği durumlarda wilcoxon işaret sıralar testi kullanılmıştır. Uygulama tamamlandıktan sonra öğrenci resimleri ise betimsel analizle incelenmiştir. Betimsel analiz dört aşamadan oluşmaktadır: 1- Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma 2- Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi 3- Bulguların tanımlanması 4- Bulguların yorumlanması (Şahin, 2010). Memnuniyetlerini değerlendirmek üzere yapılan görüşme anketi ile betimsel analizlerin, tema analiz tablosu oluşturularak yüzde frekans hesaplamaları yapılmıştır. Uygarlığa ait imgelerin nerde ve ne şekilde kullanıldığını ortaya koymak amacıyla içerik analizi hazırlanmıştır. Görüşme anketinde, açık uçlu sorulara verilen yanıtlar temalara ayrılarak analiz edilmiştir. Yüzde frekans hesaplamaları da yapılarak veriler tablolaştırılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmada “Urartu Medeniyeti Tasvirleri Hakkında Öğrencilerin, Öntest-Sontest Sonuçları Arasında Anlamli Bir Fark Olup Olmadığını Ortaya Koymak” Alt Amacına Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Bu amaç doğrultusunda resim bölümü üçüncü ve dördüncü sınıf lisans öğrencilerinin Urartu medeniyeti hakkındaki mevcut bilgileri ölçülmüş olup, cevapları puanlama anahtarına (rubrik) göre değerlendirilmiştir. Elde edilen bulguların tablosu ve analizleri yorumlanarak aşağıda sunulmuştur. Öntest-sontest uygulaması sonucu elde edilen puanların analizinde bağımlı örneklem t testi kullanılmıştır. Ancak bu analiz için veri setinin normal dağılım varsayımını sağlaması gerekmektedir.

Tablo 1’de elde edilen öntest-sontest puanları arasında oluşan fark puanlara ilişkin normallik testi bilgileri yer almaktadır. Her bir soru düzeyinde anlamlı bir fark gösterip göstermediği sorusuna karşılık olarak yapmış olduğumuz çalışmada öntest-sontest

puanları arasında farkın normal dağılım sergilemediği aşağıda görülmüştür. Bu yüzden her bir soru için öntest-sontest uygulamasından elde edilen puanlar arasındaki fark wilcoxon işaret sıraları testiyle incelenmiştir.

Tablo 1. Öntest-Sontest Ölçümleri Arasındaki Fark Puana İlişkin Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	df	p	İstatistik	df	P
Fark Puanı	0.120	49	0.074	0.977	49	0.432

$p > 0.05$

Örnekleme sayısı 50 ve altında olan veri setlerinde Shapiro-Wilk'e ait hesaplanan p değeri örnekleme sayısı 50'den büyük olan veri setleri için ise Kolmogorov-Smirnov'a ait hesaplanan p değeri dikkate alınır (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2011). P değerinin 0,05'ten küçük olması veri setinin normal dağılım sergilemediğini, 0,05'ten büyük olması ise veri setinin normal dağılım sergilediğini ifade etmektedir (Tabachnick & Fidell, 2015). Tablo 1'de görüldüğü üzere örnekleme sayısının 49 olması üzerine Shapiro-Wilk p değeri 0,432 olarak elde edilmiştir. Bu değer veri setinin normal dağılım sergilediğini göstermektedir. Dolayısıyla aynı öğrenciler üzerinde tekrarlı ölçümler sonucu elde ettiğimiz verilerin analizinde bağımlı örneklem için t testi kullanılmıştır. Lisans öğrencilerinin Urartu medeniyetindeki figüratif tasvirler üzerine bilgi düzeylerine ait öntest-sontest puanları arasındaki farkın anlamlılığı için yapılan bağımlı örneklem için t testi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Urartu Medeniyeti Figüratif Tasvirlerine Yönelik Bilgi Düzeyleri Öntest-Sontest puanların Bağımlı Örneklem t-Testi Sonuçları

	N	Ortalama	Std. Sapma	sd	P
Öntest	49	10.5714	4.21802	48	0.000
Sontest	49	23.9388	6.75589		

Tablo 2'de elde edilen p değerinin 0,05'ten küçük çıkması öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğunu, 0,05'ten büyük çıkması ise anlamlı bir farklılığın bulunmadığını gösterir (Büyüköztürk, 2011). Tablo 2'ye göre, bağımlı örneklem t testi sonucunda öğrencilere Urartuların figüratif tasvirleri üzerine verilen

eğitimin ve öğrencilerle gerçekleştirilen Van Urartu Müzesi'ndeki sanal müze ziyaretinin öğrencilerin bilgi düzeyi üzerindeki etkisi saptanmaya çalışılmıştır. Bağımlı örneklem t testi sonucunda öntest ve sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{51}=00000$, $p<0,05$). Diğer bir deyişle, Urartu medeniyetine ait figüratif tasvirler üzerine verilen eğitim ve öğrencilerle gerçekleştirilen Urartu Müzesi'ndeki sanal müze ziyareti, öğrencilerin konu hakkındaki bilgi düzeyleri üzerinde etkili olmuştur. Tablo 3'te öğrencilerin öntest-sontestten aldıkları toplam puanlar ve bu iki uygulama arasındaki fark puanları yer almaktadır.

Tablo 3. Öğrencilerin Öntest-Sontestten Aldıkları Toplam Puanlar ve Fark Puanları

No	Kod	Öntest	Sontest	Puan Farkı
01	G1	13.00	31.00	18.00
02	G2	7.00	11.00	4.00
03	G3	4.00	16.00	12.00
04	G4	13.00	30.00	17.00
05	G5	17.00	36.00	19.00
06	G6	4.00	20.00	16.00
07	G7	12.00	26.00	14.00
08	G8	11.00	18.00	7.00
09	G9	7.00	26.00	19.00
10	G10	4.00	29.00	25.00
11	G11	14.00	34.00	20.00
12	G12	8.00	20.00	12.00
13	G13	11.00	18.00	7.00
14	A14	6.00	4.00	-2.00
15	A15	6.00	1.00	8.00
16	A16	9.00	23.00	14.00
17	A17	14.00	30.00	16.00
18	A18	13.00	32.00	19.00
19	A19	18.00	31.00	13.00
20	A20	13.00	25.00	12.00
21	A21	7.00	27.00	20.00
22	A22	14.00	28.00	14.00
23	A23	17.00	25.00	8.00
24	A24	12.00	25.00	13.00
25	A25	10.00	30.00	20.00
26	A26	12.00	20.00	8.00
27	A27	14.00	31.00	17.00

28	A28	13.00	20.00	7.00
29	A29	16.00	20.00	4.00
30	A30	13.00	23.00	10.00
31	A31	11.00	24.00	13.00
32	A32	8.00	27.00	19.00
33	A33	6.00	21.00	15.00
34	A34	7.00	19.00	12.00
35	A35	9.00	17.00	8.00
36	A36	13.00	15.00	2.00
37	A37	10.00	18.00	8.00
38	A38	20.00	28.00	8.00
39	A39	5.00	30.00	25.00
40	Y40	6.00	22.00	16.00
41	Y41	12.00	23.00	11.00
42	Y42	15.00	32.00	17.00
43	Y43	5.00	12.00	7.00
44	Y44	0.00	21.00	21.00
45	Y45	10.00	26.00	16.00
46	Y46	14.00	22.00	8.00
47	Y47	10.00	30.00	20.00
48	Y48	14.00	36.00	22.00

Öntest-sontest uygulamasında yer alan her bir soru için elde edilen fark puanlarına ait anlamlı bir farklılığının olup olmadığı bağımlı örneklem t testiyle incelenmek istenmiştir. Yine her bir soru için elde edilen öntest –sontest puanları arasındaki fark puanlarının normal dağılım varsayımını sağlaması gerekmektedir. Tablo 3’te elde edilen her bir soru için öntest – sontest puanları arasında oluşan fark puanlara ilişkin normallik testi bilgileri yer almaktadır.

Tablo 4. Her Bir Soruya Ait Öntest-Sontest Ölçümleri Arasındaki Fark Puanına İlişkin Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov		Shapiro-Wilk			
	İstatistik	df	P	İstatistik	df	P
1. Soru Fark Puanı	.210	49	.000	.919	49	.002
2. Soru Fark Puanı	.173	49	.001	.897	49	.000
3. Soru Fark Puanı	.195	49	.000	.917	49	.002

4. Soru Fark Puanı	.308	49	.000	.862	49	.000
5. Soru Fark Puanı	.176	49	.001	.919	49	.002
6. Soru Fark Puanı	.190	49	.000	.883	49	.000
7. Soru Fark Puanı	.156	49	.004	.924	49	.004
8. Soru Fark Puanı	.223	49	.000	.938	49	.012
9. Soru Fark Puanı	.167	49	.002	.926	49	.004
10. Soru Fark	.231	49	.000	.917	49	.002

p>0,05

Tablo 4'te görüldüğü üzere örneklem sayısının 49 olması nedeniyle tablo bilgilerinden Shapiro-Wilk "p" değeri dikkate alınmıştır. Bu değerinde tüm sorularda 0,05'in altında olduğu görülmüştür. Buda her bir soru için elde edilen öntest-sontest puanları arasında oluşan fark puanların normal dağılım sergilemediğini göstermektedir. Dolayısıyla her bir soru için öntest-sontest uygulamasından elde edilen puanların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği bağımlı örneklem t testinin non-parametrik karşılığı olan Wilcoxon işaret sıraları testiyle incelenmiştir. Aşağıda Tablo 5'te her bir soru için öntest-sontest puanlarının Wilcoxon işaret sıraları testi sonucu elde edilen değerleri yer almaktadır.

Tablo 5. Her Bir Soru İçin Öntest Sontest Puanlarının Wilcoxon İşaret Sıraları Test Sonucu

	Sontest-Öntest	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Soru-1	Negatif Sıra	1	9	9	5.32*	.000
	Pozitif Sıra	37	19.78	732		
	Eşit	11	-	-		
Soru-2	Negatif Sıra	3	22.17	66.50	4.17*	.000
	Pozitif Sıra	32	17.61	563.50		
	Eşit	14	-	-		
Soru-3	Negatif Sıra	5	19.20	96	4.63*	.000
	Pozitif Sıra	38	22.37	850		
	Eşit	6	-	-		
Soru-4	Negatif Sıra	4	5.50	22	5.65*	.000
	Pozitif Sıra	40	24.20	968		
	Eşit	5	-	-		
Sorun-5	Negatif Sıra	1	7.50	7.50	5.55*	.000
	Pozitif Sıra	40	21.34	853.50		

	Eşit	8	-	-		
Soru-6	Negatif Sıra	0	0	0	5.37*	.000
	Pozitif Sıra	37	19	703		
	Eşit	12	-	-		
Soru-7	Negatif Sıra	3	6.50	19.50	5.14*	.000
	Pozitif Sıra	35	20.61	721.50		
	Eşit	11	-	-		
Soru-8	Negatif Sıra	10	12.55	125.50	2.02*	.043
	Pozitif Sıra	19	16.29	309.50		
	Eşit	20	-	-		
Soru-9	Negatif Sıra	3	13.50	40.50	5.01*	.000
	Pozitif Sıra	37	21.07	779.50		
	Eşit	9	-	-		
Soru-10	Negatif Sıra	10	11.85	118.50	2.20*	.028
	Pozitif Sıra	19	16.66	316.50		
	Eşit	20	-	-		

*Negatif sıralar temeline dayalı

Tablo 5’te öntest- sontest uygulamalarında yer alan her bir soru için öntest sonrası gerçekleştirilen ders uygulaması ve sanal müze ziyaretinin öğrencilerin bilgi seviyelerinde her soru için ayrı ayrı anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, araştırmaya katılan öğrencilere verilen eğitim ve sanal müze ziyaretiyle, öğrencilerin aldıkları öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark oluşturduğunu göstermektedir. Gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani sontest puanı lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre düzenlenen eğitimin ve sanal müze ziyaretinin her soru bazında öğrencilerin soruları cevaplama bilgilerini artırmada önemli bir etkisi olduğu anlaşılmıştır.

Araştırmada “Urartu Medeniyetine Ait Figüratif Tasvirlerin Öğrenci Resimlerine Yansıması” Alt Amacına Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada, öğrenci çalışmalarına örnek olarak 3 adet resmin analizine yer verilmiştir.

Şekil 10. Ö2

Şekil 10'da yağlı boya tekniği kullanılmıştır. Urartu medeniyetinde mitolojik figürler arasında yer alan grifon demondan esinlenerek yapılmıştır. Resmin sağında ve solunda birbirine karşılıklı duran grifonlar ile kompozisyondaki denge sağlanmaya çalışılmıştır. Grifonlar doğu geleneğine ait hayali olduğu bilinen unsurlardır. Kartal kafalı ve aslan vücutlu olan grifonlar, Ön Asya'da hayat ağacının koruyucusu ve dölleyicisi olarak bilinmektedir (Yıldırım, 1989). Öğrenci çalışmasında karşılıklı duran iki grifonun arasına hayat ağacı ve meşaleyi anımsatan bir nesne yerleştirmiştir. Vücutları insan vücudu, baş kısımları ise kartal başı olarak yansıtılmış ve tüm ayrıntısıyla resmedilmiştir. Belirgin bir şekilde çizilen kanatları ve ayak bileklerine değin inen uzun elbiseleriyle kutsama yaptıkları düşünülmektedir. İç kısımda ise diz kapağının üstüne gelecek şekilde kısa bir tunik çizildiği görülmektedir. Bir elinde bakraç tutarken diğer elini dirsekten bükerek "V" şeklinde yukarıya doğru kaldırmıştır. Grifonların ortasında kutsal olarak adlandırdığımız hayat ağacını andıran bir çizim yer almaktadır. Mitolojide hayat ağacı dünyanın merkezindeki semavi dinlerin cennette olduğu anlatılan kutsal ağaç olarak bilinmektedir. "Yeryüzünde ölümsüz olmayı başaramayan insanoğlu bu defa çareyi ölümden sonra dirilmeyi veya ruhun ölümsüzlüğüne inanmakta bulmuş; "Hayat Ağacı" motifi bu duyguları simgelemek için kullanılmıştır" (Erberk'ten aktaran Türe, 2004). Sağ ve sol tarafına eğimli halde duran ve meşaleyi andıran bir nesne yer

almaktadır. Belirli bir perspektif verilmeden çizilen figürlerle neredeyse aynı büyüklükte çizilmiştir. Orta kısımda ve grifonların üzerinde yer alan kartal, stilize edilerek verilmiştir. Kartal figürü, ölümsüz yaşamın sembolü ve gökyüzünün gücünü yansıtmaktadır. Kartal figürü, Urartu medeniyetinde Urartu ordusunun vurucu gücü olarak bilinir. Krala ve askere yol gösterircesine ordunun önünde uçarak tasvir edilir. Daha çok Urartu kemerlerinde, savaş sahnelerinde bu amaçla kullanılmıştır. Öğrenci ise daha stilize ve lekesele değerlerle vermeyi tercih etmiştir. Tuvalin ortasında yer alan kartal, daha parlak ve açık tonlar ile resmedilmiştir. Resimde yalnızca sarı, kırmızı ve yeşil renkler kullanılmıştır. Üst kısımda yeşil rengin hâkimiyeti dikkat çekmektedir. Ayrıca yatay ve dikey hareketlerle çizgiler oluşturulmuş olup, mekân içerisinde kopuk bir görüntü uyandırmıştır. Dağınık bir görüntü oluşturan çizgiler, mitolojik figürler ile bir bütünlük sağlayamamıştır. Devamlılık arz eden çizgisel değerler ile amorfik bir düzende mekân oluşturulmaya çalışılmıştır.

Şekil 11. Ö2

Şekil 11’de yağlı boya tekniği kullanılarak yapılmıştır. Tuvalin tam merkezine grifon başlı metal süs iğnesi yerleştirilmiştir. İğnenin taç kısmında bulunan üç başlı grifonlu metal süs iğnesi, Urartu’daki iğneyle aynıdır. Toplumsal tabakalaşma anlamından

hareketle kullanılmaktadır. Değerli maden çeşitlerinden olan gümüş ve altın iğneler, ayrıcalıklı ve yönetici kişilerin baş örtülerini tutturmak ve saçlarını toplamak için kullandıkları bir araç olduğu bilinmektedir (Yiğitpaşa ve Can, 2017). Doğrudan alınan iğnenin taç kısmı orijinalindeki gibi detaylı işlenmiştir. Öğrenci, iğnenin kendi rengini değiştirmeden kullanıp, hiçbir detayını bozmadan olduğu gibi yansıtmıştır. Birçok maden türünden üretilen iğneler arasında bu grifonlu süs iğnesi, gümüşten yapılmıştır. Grifon dışında iğnenin taç kısmında birden fazla hayvan figürü bulunmaktadır. Öğrenci, Urartu'da sıkça kullanılan kanat figürünü, iğnenin etrafına ekleyerek kendi yorumunu katmıştır. Kanatlar, genellikle kanatlı cin figürlerinde, mitolojik hayvanlarda, grifonlarda, sfenkslerde bulunmaktadır. Kanatları yatay çizgilerle belirginleştirip sağ ve sol tarafa gelecek şekilde sabitlemiştir. Aynı zamanda kanatlar ile bir denge oluşturup, yatay ve dikey formdaki üçgenler ile tamamlamıştır. Sarı, kırmızı ve yeşil renkleri kullanan öğrenci, bir renk ahengi yakalamıştır. Yer yer açık ve koyu tonlamalarla, metal süs iğnesi daha ön planda tutulmuştur.

Şekil 12. Ö3

Şekil 12 yağlı boya tekniği kullanılarak yapılmıştır. Urartu medeniyetinde yer alan tanrı Teişeba'dan esinlenmiştir. Arkeolojik kazılarda elde edilen birçok eserde boğa üzerinde durmuş bir şekilde resmedilmiş olan kişi tanrı Teişeba'dır. Teişeba'nın savaşçı bir tanrı olduğu bilinmektedir (Çilingiroğlu, 1997). Fırtına tanrısı Teişeba Urartulardaki tanrı

sıralamasında ikinci sırada yer almaktadır (Salvini, 2006). Adilcevaz Kalesi'nde bulunan bir kabartmada Teişeba'nın kutsal hayvanının boğa olduğunu bilinmektedir (Ünsal, 2013). Teişeba'nın bir ayağı boğanın sırtında, diğer ayağı da başına gelecek şekilde resmedilmiştir. Elinde tuttuğu şimşek demetiyle bilinen Teişeba, burada ise bir elinde yaprak, diğer elinde kâse ile yorumlanmıştır. Sağ elini öne doğru uzatan ve bir kâse tutan tanrı, sol elini ise "V" şeklinde havaya kaldırarak bir yaprak tutmaktadır. Kıyafeti, duruşu ve tüm özellikleriyle Urartu'da tasvir edilen ile aynıdır. Mekânda, Van Gogh'un "yıldızlı gece" adlı tablosundan esinlenerek stilize bir biçimde çizdiği gökyüzü yer almaktadır. Tuvalin sağ altına ise Van kalesini andıran çizimi, medeniyetle ilişkilendirmiştir. Öğrenci, resminde detaya çok yer vermeden yoğun renkler kullanarak resmi ön plana çıkarmaya çalışmıştır. Ön planda kullandığı tanrı figürü ana tema olduğu için mekân ile bütünleştirilmeye çalışılmıştır. Tanrı figürü rölyef olduğu için burada da tek renk kullanılarak betimlenmiştir. Urartu'da tanrı figürü kemerlerde, kalkanlarda ve duvar kabartmaları gibi birçok yerde tasvir edilmiştir. Yukarıdan aşağıya doğru kullandığı mavi renk ve sarı tonlarıyla da resmi tamamlamıştır.

Yukarıda örnek olarak gerçekleştirilen üç adet öğrenci resmi analizi ile birlikte, araştırmaya dahil toplam 49 adet çalışma incelendiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır: Biçimsel açıdan; öğrenci çalışmaları, ağırlıklı olarak soyutlamacı bir anlayış çerçevesinde resmedilmiştir. Öğrenciler çalışmalarının büyük bir çoğunluğunda figürleri gösterildiği gibi kullanmayı tercih ederken, az sayıda öğrencide bu figürlere ufak değişiklikler katarak çalışmalarını tamamlamışlardır.

Mekân kurgusu açısından; çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin yarısı kullanılan figürler ile beraber mekân üzerinde de değişiklik yapmıştır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu çalışmalarında somut bir mekân etkisi yaratmaksızın, mekânı düz renk alanı ile oluşturmuşlardır. Yarısından fazlasının ise amorfik bir düzende oluşturdukları mekânda, kendilerince tanımlanabilen unsurları kullanarak bir mekân yaratmışlardır. Aynı zamanda ön ve arka planda yer alan unsurlar, aynı boyutta resmedilerek perspektif algısı oluşturulmamıştır.

Kompozisyon kurgusu açısından; öğrencilerin neredeyse tamamı tek bir figür kullanıp o figürü merkeze alarak kompozisyonlarını oluşturmuşlardır. Genel olarak çalışmalardaki

kompozisyon kurgusuna bakıldığında dengeli bir şekilde oluşturulduğu görülmektedir. Figürleri kompozisyon içerisine yerleştirirken aynı zamanda renklerin uyumuna, hareket, şekil, zemin, ölçü gibi unsurlara da dikkat edilmiştir.

Renk kullanımı açısından; öğrenciler, çalışmalarında figürü vurgulamak adına ağırlıklı olarak kontrast renklere yer vermişlerdir. Mavi, sarı ve turuncu tonları sıklıkla kullanılmıştır. Öğrencilerin üçte birlik kısmı ise figürleri ön plana çıkarmak için mekân üzerinde daha koyu tonlar tercih etmişlerdir.

Öğrencilerin tercih ettikleri imgeler açısından; Urartu Medeniyetine ait kompozisyonlarda kullanılan figürler ve bu kompozisyonların yer aldığı kullanım eşyaları yani nesnelere açısından tema analizleri gerçekleştirilmiştir.

Tablo 6. Betimsel Analizde Elde Edilen İmgelerin Tablosu

Öğrenci	İMGELER														
	İnsan				Mitolojik Figürler					Hayvan					
	Urartu Savaşçısı	Haldi	Teişeba	Şivini	Törensel Sahneler	Sfenks	Grifon	Kanatlı Cin	Figürü	Aslan	Boğa	Dag Keçisi	At	Yılan	Kartal
Ö.1											✓				
Ö.2								✓							✓
Ö.3		✓													
Ö.4	✓										✓			✓	✓
Ö.5	✓											✓		✓	✓
Ö.6							✓			✓					
Ö.7	✓											✓	✓		
Ö.8						✓									
Ö.9					✓										
Ö.10												✓			
Ö.11	✓														
Ö.12												✓			✓
Ö.13		✓								✓		✓			
Ö.14												✓			
Ö.15											✓				
Ö.16												✓			
Ö.17						✓									
Ö.18				✓		✓			✓						

Ö.19		✓							✓		✓			
Ö.20	✓										✓			✓
Ö.21				✓										
Ö.22		✓												
Ö.23							✓							
Ö.24							✓							
Ö.25	✓											✓		✓
Ö.26									✓					
Ö.27														
Ö.28							✓							
Ö.29		✓								✓				
Ö.30		✓												
Ö.31		✓							✓	✓	✓			
Ö.32													✓	
Ö.33				✓						✓				
Ö.34				✓		✓				✓	✓			
Ö.35														
Ö.36								✓						
Ö.37														
Ö.38		✓										✓		
Ö.39	✓												✓	
Ö.40												✓		
Ö.41														
Ö.42		✓		✓					✓	✓				
Ö.43		✓							✓					
Ö.44					✓									
Ö.45										✓				
Ö.46								✓						
Ö.47							✓							
Ö.48				✓		✓				✓				
Ö.49	✓										✓			
Total	8	10	4	3	3	4	4	4	7	10	14	4	2	6

Tablo 6'da öğrencilerin resim çalışmaları betimsel analiz ile irdelenmiş olup imge tablosu oluşturulmuştur. Öğrenciler, Urartu medeniyetine ait bu figüratif tasvirler içerisinde en çok Tanrı Haldi, dağ keçisi ve boğa figürünü kullanmışlardır. Dağ keçisi, aynı zamanda rahibe ya da hizmetkârlar tarafından tanrıya sunulan ya da kurban edilen bir hayvan olarak da bilinmektedir. Dağ keçisi figürüne, kabartma ve takılarda sıklıkla rastlanmıştır. Tanrı Haldi'nin ise savaşçı ve baş tanrı olması, öğrenci resimlerinde çoğunlukla ana temada yer almasını sağlamıştır. Dolayısıyla yapılan bu seçim diğer tanrıların daha az tercih

edilmesine neden olmuştur. Sıklıkla tek kullanılan Tanrı Haldi, kutsal hayvanı ile beraber neredeyse hiç resmedilmemiştir. Güçlülüğün simgesi olan aslan figürü, boğa figürüne oranla daha az kullanılmıştır. Boğa figürü, bazı kaynaklarda tanrı Şivini'nin ya da Teişeba'nın kutsal hayvanı olarak bilinmektedir. Bunun üzerine öğrencilerin, boğa figürünü sıklıkla tercih etmesinde etkili bir sebeptir. Bu figürleri takiben en sık kullanılan bir diğer figüratif tasvir ise Urartu savaşçılarıdır. Urartu savaşçıları sıklıkla kemer, miğfer ya da kalkanlarda yer almaktadır. Mitolojik figürlere dikkat çekecek olursak eşit oranda bir kullanıma sahip olduğu görülmektedir. Van Urartu Müze ziyaretinde, mitolojik figürlerin daha çok pektorallerde, süs iğnelerinin taç kısımlarında ve kemerlerde kullanıldığına rastlanılmıştır. Öğrencilerde bu unsurları ya tekli figür olarak kullanmayı ya da metal süs iğnesinin taç kısmına yerleştirerek resmetmeyi tercih etmişlerdir. Tanrı Teişeba, Şivini, törensel sahneler, sfenks ve grifon, kanatlı cin figürleri, at ve yılan gibi figürler ise oldukça az sayıda tercih edilmiştir.

Tablo 7. Betimsel Analizle Elde Edilen Figüratif Temalar

	F / %
Urartu Savaşçısı	8 / 9.6
Haldi	10 / 12.0
Aslan	7 / 8.4
Boğa	10 / 12.0
Dağ Keçisi	14 / 16.8
Kartal	6 / 7.2
Diğer	28 / 33.7

Tablo 7’de tema analiziyle elde edilen imgelere yer verilmiştir. Oluşturulan bu temaların yüzde frekans hesaplaması yapılmıştır. Ayrıca, öğrenci çalışmaları incelenerek temalar oluşturulmuştur. Öğrenci çalışmaları incelendiğinde %16,8 oranında, en sık kullanılan dağ keçisi figürü, olduğu tespit edilmiştir. Tanrı Haldi ve boğa figürü %12,0 oranı ile en çok kullanılan diğer iki figür olarak belirlenmiştir. Urartu savaşçıları da öğrencilerin tercih ettiği bir figür olup %9,6 oranında kullanılmıştır. Diğerlerine oranla daha az sayıda olan kartal %7,2 ile resimlerde yer verilmiştir. Tema analizinde %33,7 oranı ile son sırada yer alan “diğer” kategorisi, az sayıda kullanım gören figüratif tasvirleri içine almaktadır.

Tablo 8. Betimsel Analizde Elde Edilen Nesnelerin Tablosu

Ö.38							✓	
Ö.39								
Ö.40	✓							
Ö.41								
Ö.42								
Ö.43								
Ö.44	✓							
Ö.45								
Ö.46								
Ö.47								
Ö.48	✓							
Ö.49								
Total	4	5	0	0	0	4	2	0

Betimsel analizi yapılan öğrenci çalışmalarında dikkat çeken bulgular Tablo 8' de tablolaştırılmıştır. Kabartma, bilezik ve metal süs iğnesinin üzerinde yer alan figüratif sahneler öğrenci çalışmalarına sıkça konu olmuştur. Bilezik ve metal süs iğnesinin taç kısımlarında bulunan hayvan figürleri, öğrencilerin oldukça ilgisini çekmiştir. Bu da çalışmalarına sıklıkla yansımaktadır. Öğrencilere verilen eğitimde, takılar başlığı altında madalyon, amulet, kemer ve pektoral gibi nesnelere de bahsedilmiştir. Ancak öğrencilerin çalışmalarında bu nesnelere hiç yer vermemeleri dikkat çekmektedir. Fakat pektoral, amulet ve madalyonun üzerinde yer alan törensel sahneler, onlara ilham kaynağı olmuştur.

Tablo 9. Betimsel Analizle Elde Edilen Nesnelere Teması

	F / %
Kabartma	4 / 26.6
Bilezik	5 / 33.3
Metal Süs İğnesi	4 / 26.6
Adak Levhası	2 / 13.3

Nesne tablosunun tema analizi tablo 9'da verilmiştir. Pektoral, madalyon, amulet ve kemer gibi takılar arasında en çok tercih edilen %33,3 oranında bilezik olmuştur. Bileziğin hemen ardından %26,6 ile en çok kullanılan kabartma ve metal süs iğnesidir. Neredeyse hiç kullanılmayan pektoral, madalyon, amulet ve kemer gibi takıların üzerinde törensel sahnelerin ve savaş sahnelerinin olması ortak özelliklerinden biridir. Sıklıkla

kullanılan kabartma, bilezik ve metal süs iğnesinin üzerinde ise tekli figürün olması dikkat çekmektedir. Diğerlerine oranla daha az kullanılan adak levhası ise %13,3 ile düşük bir oranda yer almaktadır.

Araştırmada “Öğrencilerin Uygulamaya Yönelik Görüşlerinin Neler Olduğu” Alt Amacına Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt amacı doğrultusunda; öğrencilerin uygulamaya yönelik görüşlerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Üçüncü ve dördüncü sınıf lisans öğrencilerine yaptırılan resim çalışmalarının sonunda, uygulamaya yönelik düşüncelerini ölçmek için yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme anketi sunulmuştur. Açık uçlu olarak hazırlanan 3. sorunun tema analizi yapılmış, geriye kalan 4 soru ise çoktan seçmeli olarak hazırlanıp yüzde frekans hesaplaması tablolaştırılmıştır.

Tablo 10. Öğrencilerin Uygulamaya Yönelik Görüşlerinin Frekans / Yüzde Dağılımı

Sorular	Kategori	F / %
Uygulamadan keyif aldınız mı?	Hiçbir Zaman	0 / 0
	Çok Nadir	5 / 10.2
	Bazen	10 / 20.4
	Çoğu Zaman	25 / 51.0
	Her Zaman	9 / 18.4
Bu tür başka uygulamalar yapmak ister misiniz?	Hiçbir Zaman	4/8.2
	Çok Nadir	6/12.2
	Bazen	21/42.9
	Çoğu Zaman	7 /14.3
	Her Zaman	11 /22.4
Herhangi bir güçlkle karşılaştınız mı? Karşılaştıysanız ne gibi bir güçlkle karşılaştınız?	Sentez Kurma	7 / 10.6
	Kompozisyon	8 / 12.1
	Malzeme Eksikliği	8 / 12.1
	Figürlerin Formu	5 / 7.6
	Cevapsız	12 / 15.2
	Diğer	10 / 75.8
Gerçekleşen uygulamanın size faydası olduğunu düşünüyor musunuz?	Hiçbir Zaman	2/4.1
	Çok Nadir	3/6.1
	Bazen	7/14.3
	Çoğu Zaman	21 /42.9
	Her Zaman	16/32.7
	Evet	9 / 18.4

Van müzesini daha önce ziyaret etme imkânı buldunuz mu?	Hayır	40 / 81.6
---	-------	-----------

Uygulama sonrasında öğrencilere sunulan görüşme anketine verilen cevaplar tablo 10’da yer almaktadır. Araştırmada “Uygulamadan keyif aldınız mı?” sorusuna yönelik; öğrencilerin yarısından fazlasının bu uygulamadan keyif aldığı görülmüştür. Bu düşünceden ayrı olarak arada bir cevap veren diğer öğrenciler ise böyle bir uygulama ile ilk kez karşılaşmış olmanın belirsizliği içerisinde. Öğrencilerin içerisinde yer aldıkları uygulamadan memnun oldukları bunu da çalışmalarına yansıttıkları açıkça görülmektedir. Bundan sonraki bu ve benzeri çalışmalara sıcak bakılacağı, verdikleri cevaplardan anlaşılmaktadır. Araştırmada “Herhangi bir güçlükle karşılaştınız mı? Karşılaştıysanız ne gibi bir güçlükle karşılaştınız?” sorusuna yönelik; arkeolojik buluntuları çağdaş anlayışta yorumlama ve kompozisyon kurma aşamasında sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. İmge ve nesnelere ilk defa karşılaşmış olmaları çizime aktarmalarında zorluk yaratmıştır. Buna ilaveten malzeme temin etme gibi problemlerle de karşılaşmışlardır. Sonuç olarak, daha önce böyle bir uygulama ile hiç karşılaşmamış olmaları belli başlı problemler yaşamalarına neden olmuştur. Fakat benzer uygulamalarda, öğrencilerin tecrübe kazanmalarına ve yorumlayabilme yetilerine katkı sağlayacağı söylenebilmektedir. Araştırmada “Van müzesini daha önce ziyaret etme imkânı buldunuz mu?” sorusuna yönelik; öğrencilerin yarısından fazlası hayır cevabını vererek uygulamanın öğrenci üzerindeki bir diğer faydasını da ortaya koymaktadır. Birebir ziyaret etme imkânı bulamayan öğrencilerin de sanal müze aracılığıyla müze ziyaretini yapmaları sağlanmıştır. Hem müze eğitiminin araştırmaya olan katkısı sağlanmış olup hem de zengin kültür varlıklarımıza müze aracılığıyla ulaşabilme imkânı öğrencilere kazandırılmıştır. Aynı zamanda ailelerin ve öğretmenlerin kendi topraklarındaki kültür varlıklarını gezmeleri yönünde yeterli rehberlik yapmadıkları sonucuna varılmıştır. Araştırmada “Bu tür başka uygulamalar yapmak ister misiniz?” sorusuna yönelik; öğrencilerin yarısından fazlasının ‘bazen’ cevabını vererek bu soru hakkındaki çekimser yaklaşımları ve ara bir cevap vermeleri dikkat çeken sonuçlardan biridir. Uygulama ile ilk kez karşılaşmış olmaları ve süreç içerisinde karşılaştıkları bazı sorunlar ara bir cevap vermelerine neden olmuştur. Araştırmada “Gerçekleşen

uygulamanın size faydası olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna yönelik; öğrencilerin önemli bir çoğunluğu fayda sağladığını düşünmektedir. Ortaya çıkan başarılı ürünler beraber hem konuya yönelik bilgi düzeylerindeki önemli düzeyde artış hem de ürünlerdeki olumlu dönütler bunun en büyük göstergesidir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

“Anadolu Uygarlıklarına Ait Figüratif Betimlemelerin Resim Ana Sanat Atölye Öğrencilerinin Çalışmalarına Yansıması” adlı araştırmanın alt amaçlarına dayalı sonuçlar sınıflandırılmış ve aşağıda sunulmuştur. Araştırmada birinci alt amaca yönelik bulgulardan elde ettiğimiz sonuca göre; uygulanan öntest sonucunda, öğrencilerin Urartular hakkında yeterli bir bilgi birikimine sahip olmadıkları anlaşılmıştır. Urartu medeniyetinin hüküm sürdüğü coğrafyada, yaşayan ve öğrenim gören resim ana sanat atölye öğrencilerinin ise diğer öğrencilere oranla Urartulara daha aşina oldukları dikkati çekmektedir. Verilen eğitimin, bilgi düzeylerinde önemli bir artış sağladığı, her soru bazında öğrencilerin soruları cevaplama ve bilgilerini artırmada etkili olduğu görülmüştür. Eğitimde edinilen bilgiler, sanal müze ziyareti ile pekiştirilerek öğrenci çalışmalarına olumlu bir şekilde yansımıştır.

Araştırmada ikinci alt amaca yönelik bulgulardan elde ettiğimiz sonuca göre; betimsel analiz neticesinde, konunun anlaşıldığı ve çalışmalara olumlu yansıdığı görülmüştür. Öğrencilerin yaklaşık üçte birlik kısmının figürler üzerinde büyük bir değişiklik yapmadan, ufak değişikliklerle figürü yorumladıkları ve yeterli düzeyde yaratıcı bir yaklaşım sergileyemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Betimsel analizde tespit edilen imgelere bakıldığında; “Tanrı Haldî, Urartu savaşçıları, dağ keçisi, boğa, aslan ve kartal” figürlerinin, diğerlerine oranla daha çok tercih edildiği dikkati çekmektedir. Bu figürlerin medeniyete ait görsellerde sıklıkla yer alması öğrenci çalışmalarında da etkili olmuştur. Çalışmaların yaklaşık üçte biri biçimsel açıdan soyutlamacı bir anlayış çerçevesinde resmedilirken, diğer kısım ise gördüğünü olduğu gibi aktarmıştır. Öğrenci çalışmalarının geneline bakıldığında, gösterilen figüratif unsurlar dışında farklı bir unsurdan yararlandıkları pek söylenemez. Fakat betimsel analiz neticesinde öğrencilerin büyük bir

çoğunluğu zihinlerinde tasarladıkları kurguyu çalışmalarına yansıtabilmişlerdir. Bilezik, fibula, metal süs iğnesi, savaş arabası, mitolojik hayvanlar gibi çeşitli imge ve nesnelere yer aldığı kompozisyonlarda, tek bir figürün kullanıldığı dikkat çekmektedir. Buna göre, öğrencilerin tek figürle resmi bitirerek kısmen kolaycılığa yöneldikleri düşünülebilir. Ancak figüre oranla mekân üzerinde daha çok değişiklik yaptıkları dikkat çekmektedir. Renk kullanımında figürleri vurgulamak adına kontrast renklerle mavi, sarı ve turuncu tonları, daha sık kullanılmıştır. Araştırmada figüratif kompozisyonların yanı sıra bu kompozisyonların yer aldığı nesnelere de incelenmiştir. Buna göre öğrenci resimlerinde kullanılan figüratif betimlemeler kadar üzerinde figüratif sahnelerin bulunduğu nesnelere, öğrencilerin yarısından fazlasının kompozisyonunda yer bulmuştur. En çok kemerler, bilezikler, metal süs iğnesinin taç kısmında ve adak levhasında yer alan figürlerden esinlenmişlerdir.

Anadolu'da var olan zengin kültürel mirasın ortaya çıkarılması, korunması, yaşatılması gelecek nesillere aktarılması bilincinin kazandırılmasında, sanat ve arkeolojinin ilişkilendirilmesi önem arz etmektedir. Nitekim Anadolu'da var olan zengin kültürel miras, resim sanatında kullanılacak ve imge olma niteliğini de kazanacaktır. Cumhuriyetin ilanından günümüze dek geçen zamanda birçok Çağdaş Türk ressamı bu değerleri eserlerinde resimsel bir imge olarak kullanmışlardır (Gögebakan, 2016). Nitekim bu çalışma, Resim İş Eğitimi Ana Bilim Dalı öğrencilerinin birer sanat eğitimcisi ve sanatçı adayı oldukları düşünüldüğünde, yaşadıkları topraklardaki zengin kültürel mirasa ait unsurların imgesel kullanımına bir kapı aralamış, eğitim yoluyla bir seçenek oluşturmuştur.

İnan (2019) Şanlıurfa ilinde öğrenim gören 4. Sınıf öğrencilerine arkeolojik buluntulara ait özelliklerin görsel sanatlar eğitimi ile kavratılıp kavratılmayacağını irdelemiştir. Yaşamakta oldukları şehirdeki arkeolojik buluntular hakkında bilgi sahibi olmadıklarını, gerçekleştirdiği sunum, müze ziyareti ve resim çalışmalarından oluşan eğitim sonrasında öğrencilerin yaşadıkları coğrafyadaki kültürel mirasla ilgili bilgileri kavramalarında ve bilinçlenmelerinde önemli bir artış olduğunu tespit etmiştir. Bu sonuç, araştırma bulgularıyla örtüşmektedir. Araştırmada üçüncü alt amaca yönelik bulgulardan elde ettiğimiz sonuçlara göre ise; uygulamadan fazlasıyla keyif alan öğrencilerin ara ara zorluk

yaşadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Bu zorlukların malzeme eksikliğinden ve ilk defa böyle bir uygulama yapmış olmalarından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu sanal müze ziyaretiyle ilk kez Urartu Van müzesini ziyaret etmiştir. Urartu medeniyetinin varlığına ve ona ait buluntulara dikkat çekme, çağdaş anlayışta yorumlayabilme, öğrenciler üzerinde kültürel mirasa sahip çıkma bilinci kazanma gibi birçok yönden katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

- Uygulama neticesinde sanal müze ziyareti ve demonstrasyon yönteminin verimi açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Sanat eğitimcileri bu tür konuların kavratılması noktasında uygulamadan önce sanal müze ziyareti, demonstrasyon tekniği vb. yöntemleri kullanarak, konunun etkili anlaşılmasını sağlayabilirler.
- Görüşme sorularından, öğrencilerin uygulamadan keyif aldıkları ve mutlu oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Anadolu'nun kültür varlıklarından, kültürel zenginliklerinden yararlanarak çağdaş anlayışta çalışmalar üretmeleri yönünde gereken rehberlik yapılmalı, bu tür uygulamaları farklı uygarlıklara ait kültür verileri üzerinden yapmalarına olanak sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Belli, O. (2010). *Urartu Takıları*. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., ve Köklü, N. (2011). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Ankara: Pegem.
- Çilingiroğlu, A. (1997). *Urartu Krallığı Tarihi ve Sanatı*. İzmir: Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı.
- Gögebakan, Y. (2016). Kültür Varlığı ve Kültür Mirasına Ait Unsurların Çağdaş Türk Resim Sanatına Yansımaları. *Sanat Dergisi*, (26), 91-108. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunigsfd/issue/45081/563079>
- İğit, İ. ve Göktaş, N. (2018). Ahlat Müzesi'nde Bulunan Urartu Dönemi' Ne Ait Üç Bronz Kemer. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 7(2), 988-999. <https://dergipark.org.tr/en/pub/bitlissos/issue/41200/422029>
- İnan O. B. (2019). *Görsel Sanatlar Eğitimi Yoluyla Arkeolojik Buluntu Değerlerinin Kavratılması (Göbeklitepe Örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Salvini, M. (2006). *Urartu Tarihi ve Kültürü*: B. Aksoy, Çev.). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat.
- Şahin, Ç. (2010). *Verilerin Analizi*. R. E. Kıncal (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (ss. 181-217). Ankara: Nobel.
- Şevgin, T. (2021). *Arkeolojik Buluntulardaki Figüratif Tasvirlerin Lisans Öğrencilerinin Resimlerine Yansımaları (Urartu Medeniyeti Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2015). *Using Multivariate Statistics, (6. Edition)*. Çev. Edt. Baloğlu M. Ankara: Nobel.
- Türe, A. (2004). *Takılar ve Süs Taşlarında Sembollerin Dili*. Arkeoloji, Antropoloji ve Folklor Açısından. İstanbul: Goldaş Kültür.
- Ünsal, V. (2013). *Eski Anadolu'da Teokratik Devlet Düzeni Hitit ve Urartu*. Ankara: Berikan.
- Yıldırım, R. (1989). *Urartu İğneleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

- Yılmaz, M. (2021). *Anadolu uygarlıklarından İzler*. Siret, U. (Küratör.), *Anadolu Uygarlıkları ve Çağdaş Türk resim Sanatı* (s. 177) içinde. İstanbul: Atatürk Kültür Merkezi Yayınevi.
- Yiğitpaşa, D. (2016). Arkeolojik Veriler ve Müze Buluntuları Işığında Urartu Madeni Bilezikleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 999–1018. <https://www.researchgate.net/publication/297683568>.

SUMMARY

Introduction

Rich cultural assets on Anatolian lands are one of the most important guides in history. The archaeological finds revealed in the excavations convey information on many issues such as the way of life, religious structure and social status of the period.

The historical lands of Anatolia have hosted many civilizations. The rich cultural heritage of Anatolia has been and continues to be a source of inspiration not only for the artists of our country, but also for the artists of different nationalities who have contributed to the universal culture from the Renaissance until now. The values of the civilizations that lived on Anatolian lands, the lives, beliefs, rituals, traditions, entertainment, happiness, fears, science, philosophy, daily life, social life, in short, all kinds of images, objects and cultural values of the societies that make up these civilizations are the sources that many contemporary artists are influenced and nurtured (Yılmaz, 2021, p.177). In this context, in the problem of the research, it was started from the idea that an approach to benefit from Anatolian civilizations was not used sufficiently in Painting Main Art Workshop courses in the higher education process. It is thought that young people who will be the artists and art educators of the future should benefit from the rich cultural heritage of the lands we live on in the works they produce during their undergraduate education. It is important to direct students to benefit from cultural assets in artistic production processes, to encourage them to benefit from historical and cultural resources in stylistic development, to become aware of the historical and cultural richness in the Anatolian geography, to gain the awareness of protecting cultural heritage and to extend to the future by knowing the past in the artistic development process. The aim of this research is to reveal how the figurative descriptions of Anatolian civilizations are reflected in the works of painting main art workshop students. For this purpose, the interpretation of the figurative descriptions of Anatolian civilizations by the students of the painting main art workshop in the language of plastic expression in a contemporary understanding constitutes the subject of research. In line with this purpose, the following three sub-objectives have been determined.

- *Whether there is a significant difference between the pretest-posttest results, if any, what differences occur,*
- *How the figurative depictions of the Urartian civilization are reflected in the paintings of the main art workshop students*

- To reveal students' views on painting studies.

With the 2020/2021 academic year, the research was limited to a total of 49 students, including Gazi University, Van Yüzüncü Yıl University and Ağrı İbrahim Çeçen University, with a 3rd and 4th grade Main art workshop course in the Department of Painting Business Education, 4 course hours in distance education, figurative depictions of the Urartian civilization and acrylic/oil painting technique.

Method:

In the study, mixed method was used. Quantitatively, a pretest-posttest controlled experimental design was used, and the Urartian effects in student studies were examined by the researcher using the descriptive method. The study group of the research consists of third and fourth grade Painting Main Art Workshop students studying at Gazi University, Van Yüzüncü Yıl University and Ağrı İbrahim Çeçen University in the 2020-2021 academic year. In the study, semi-structured pretest-posttest questions, semi-structured and structured interview questionnaire and literature review method were used as data collection techniques, and student pictures were examined with descriptive method.

Findings

In line with the first sub-objective of the research, it shows that it creates a significant difference between the pretest-posttest scores of the students with the education given to the students participating in the research and the virtual museum visit. It is seen that this difference observed is in favor of positive rankings, that is, posttest score. According to these findings, it was understood that the training organized and the virtual museum visit had a significant effect on increasing students' knowledge of answering questions on the basis of each question. For the second sub-purpose; the painting studies of the students were examined with descriptive analysis, and among the figurative depictions of the Urartian civilization, they most frequently used the figure of God Haldi, mountain goat and bull. Among the objects, the figurative scenes on the relief, bracelet and metal ornament needle were frequently the subject of student studies. According to the third sub-objective, it is clearly seen that the students are satisfied with the application they are involved in and that they reflect this in their studies. It is understood from their answers that these and similar studies will be welcomed from now on.

Conclusion and recommendations

According to the results we obtained from the findings of the first sub-purpose in the study, a significant difference was found between the pretest-posttest scores in favor of the posttest, and a

significant increase in knowledge levels was observed. According to the results obtained for the second sub-purpose, it is noteworthy that "God Haldi, mountain goat, lion, bull, eagle and Urartian warrior" figures are given more space compared to other figures. According to the results obtained for the third sub-purpose, it was understood that they enjoyed the application very much, experienced difficulties from time to time, and that these difficulties were due to the lack of materials and the fact that they encountered such an application for the first time.

- As a result of the application, the efficiency of the virtual museum visit and demonstration method was clearly revealed. Art educators can ensure an effective understanding of the subject by using methods such as virtual museum visit, demonstration technique, etc. before applying such subjects.
- From the interview questions, it was concluded that the students enjoyed the application and were happy. The necessary guidance should be given to them to produce studies in contemporary understanding by taking advantage of the cultural assets and cultural richness of Anatolia, and they should be allowed to make such applications based on cultural data of different civilizations.

ORCID

Tuba ŞEVGİN ORCID: 0000-0001-7286-3348

Meliha YILMAZ ORCID: 0000-0002-7732-2660

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde araştırmacılar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Veri toplama sürecinde uygulamaya katılan ve anket sorularını cevaplayan Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören Gazi Üniversitesi 4. Sınıf öğrencileri, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi 3. Sınıf öğrencileri ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi 4.sınıf öğrencilerine teşekkür ederiz.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Bitlis Eren Üniversitesi Etik Komisyonunun 24.05.2021 tarih ve 21/5-IX sayılı onayı ile yürütülmüştür. Araştırmanın literatür taraması ve veri toplanma kısımlarının yazım süreçlerinde bilimsel ve etik kurallara uyulmuş, ilgili yerlerde alıntılar kurallara uygun olarak yapılmıştır.

EKLER

Ek-1 Öğrenci Resimleri

Ö.17

Ö.44

Ö.24

Ö.3

